

MUSSERT, Anton A. (Werkendam 11 mei 1894 – Den Haag 1 mei 1946).

Begon in 1920, na studies in de weg- en waterbouwkunde te Delft, een carrière als ingenieur bij de Provinciale Waterstaat in Utrecht. Mussert debuteerde op het politieke toneel als secretaris van het Actiecomité tegen het Belgisch-Nederlands ontwerpverdrag inzake de Scheldeverbinding (1925-1927), een verdrag waartegen ook vanuit de Groot-Nederlandse beweging werd geageerd (**Belgisch-Nederlands Verdrag**). Mussert had echter met name waterstaatkundige bezwaren. Toch nam hij in het *Programma met toelichting* van de door hem op 14 december 1931 opgerichte **Nationaal-Socialistische Beweging** (NSB) ook een **Groot-Nederlandse** paragraaf op. Musserts vriendschap met de vooraanstaande Groot-Nederlander **Anton van Vessem** lijkt hierbij een rol te hebben gespeeld. Uit het vrijblijvend geformuleerde punt sprak echter geen duidelijk streven naar staatkundige vereniging. Werd vanaf 1935 het **Dietse** geluid in de NSB wat sterker – Mussert onderhield bijvoorbeeld contact met **Staf de Clercq** – het bleef van ondergeschikt belang.

De Duitse bezetting veranderde alles. Nu ging Mussert, onder meer in een in augustus 1940 opgestelde nota en tijdens een bezoek aan Adolf Hitler eind 1941, pleiten voor een door de NSB geregeerd en met Duitsland samenwerkend Groot-Neder-

land. In de zomer van 1940 begon Mussert in Vlaanderen te infiltreren door het steunen van de Vlaamse NSB-satellieten **Nationaal-Socialistische Beweging in Vlaanderen** (NSBIV) en **Nationaal-Socialistische Beweging Vlaanderen** (NSBV), en het organiseren van de in België woonachtige NSB'ers. De Duitsers dwarsboomden Musserts Vlaamse politiek voortdurend, totdat zij het Dietse streven eind 1941 zelfs verboden. De NSB-leider was niettemin een inspiratiebron voor de politiek van de leiding van het **Vlaamsch Nationaal Verbond** (VNV). De Clercq streefde ernaar eveneens door Hitler te worden ontvangen, in de hoop hem te kunnen overtuigen van de VNV-politiek. Musserts redevoering over een *Germaanse Nederlandse Statenbond* (augustus 1942) werd door het VNV in brochurevorm verspreid. Mussert, op Duitse toezeggingen omtrent een NSB-regering vertrouwend, bleef tot mei 1945 collaboreren. Hiervoor werd hij na de bevrijding ter dood veroordeeld en gefusilleerd.

WERKEN: *Vijf nota's van Mussert aan Hitler over de samenwerking van Nederland en Duitsland in een Bond van Germaansche Volkeren 1940-1944*, 1947.

LITERATUUR: *Het proces Mussert*, 1948, 1987²; – L. de Jong, *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog*, 1969-1991; – R. Havenaar, *Verrader voor het vaderland. Een biografische schets van Anton Adriaan Mussert*, 1978; – J. Meyers, *Mussert. Een politiek leven*, 1984; – B. de Wever, *Greep naar de macht. Vlaams-nationalisme en Nieuwe Orde. Het VNV 1933-1945*, 1994.

JAN-JAAP VAN DEN BERG